Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka stane 1.— din

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAVSKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.: 35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT. 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.— DIN LETNO) — CENE OGLASOM PO DOGOVORU — LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II. LJUBLJANA, SOBOTA, 18. JUNIJA 1938. ŠTEV. 24.

Delavec in kmet

Razčlenjena je naša lepa slovenska zemlja po hribih in dolinah, pa zopet povezana po potokih in rekah v eno celoto.

Kakor vsak narod, je tudi naš slovenski narod razčlenjen po stanovih, po poklicih, po interesih posameznikov, a bi moral biti povezan po skupnostni ideji, po ljubezni za skupno dobro in po skrbi za skupno korist. Obraz slovenske zemlje se ne spreminja le po kmetovem lemežu, ampak tudi po dimnikih veleindustrijskih tovarn. Izpreminja se pa ne le obraz naše zemlje, spreminja se zlasti sestav našega naroda in njegova miselnost z naraščajočo industrijalizacijo.

Dobro se zavedamo, da ne bomo ustavili razvoja življenja, in tega tudi nočemo. Kajti svet bo dobival še vedno nove oblike z novo tehniko, z novo industrijo in z novimi potrebami. In ravno slovenska zemlja in slovenski narod sta nekak prag, preko katerega stopa zahodna veleindustrija v naše južne kraje in proti vzhodu. To, kar so zahodni narodi že preživeli — prehod iz kmečkega naroda v industrijski — to preživljamo mi danes. In prav ta čas je važen, da ga prav razumemo in prav usmerimo, da strukturo naroda pravočasno in pravilno vidimo in vse naše delo v to usmerimo. In mi to hočemo, kajti dobro se zavedamo, da naš čas zahteva novih nalog.

Kje je danes meja med kmetom in delavcem? Kje je danes kmet, ki bi rekel, da ni odvisen od delavca? ki ni povezan z usodo industrijskega delavca? Koliko vasi je v Sloveniji, kjer ne bi bil doma tudi poljski ali industrijski delavec? Koliko družin je, ki bi ne imele svojih članov med kmeti in delavci? Malo je še krajev pri nas, ki bi imeli povsem in zgolj veleindustrijski pečat, malo je tudi krajev, kjer ne bi bilo nobenega delavca. Koliko kmetskih družin je, ki s hrepenenjem gledajo po tovarnah, da bi tam dobil kruh vsaj en član družine.

V tej medsebojni povezanosti kmeta in delavca pa ne vidimo mi le borbe za košček kruha, mi gledamo v tem tudi borbo duha za preorijentacijo miselnosti kmeta in delavca. Vidimo pač tudi borbo za kruh in v tej borbi tudi aktivno sodelujemo. Dobro namreč vemo, da je boj delavcev pravičen boj, svet boj, radi delavcev in radi celotne družbe potreben boj. Dobro pa tudi vemo in vidimo, da industrijalizacija prinaša s seboj tudi mrzel materializem, zlasti socializem in komunizem. In prav vsled tega, ker naši delavci ne stanujejo tik tovarne, ampak so raztepeni po vsej Sloveniji, prav vsled tega prehaja zmaterializiranost duha v naše vasi, v duše našega kmečkega človeka.

Usoda kmeta in delavca sta med seboj povezani bolj, kot se na prvi hip vidi; povezani sta med seboj ne le po interesih, ampak po krvi. Radi te povezanosti in radi koristi celote pa ne moremo dopustiti, da bi kdo ta dva stanova ločeval z razrednim bojem. Razredni boj je uničenje družbe. Nasproti razrednemu boju pa povdarjamo mi stanovsko zavest in korist skupnosti. Skupnost je življenje, boj je smrt. Samo odločno delo za gospodarsko zboljšanje kmeta in delavca bo premostilo prepade, ki nastajajo med kmetom in delavcem, samo tako delo bo pa osvojilo duše delavcev in kmetov za skupnostni boj, ki ga danes bijejo vsi stanovi in ki ga bijejo zlasti katoličani. Delo na dviganju stanovske zavesti in povdarjanju skupnih interesov bo pa osvojilo duše kmetov in delavcev za krščanski družbeni nazor ter jih iztrgalo iz objema socializma in komunizma, ki prihaja k nam z industrijalizacijo.

Kakor naši studenci, potoki in reke združujejo vse naše doline, tako naj delo za skupnost zlasti za skupnost najmočnejših stanov — kmetskega in delavskega — spoji in združi ves slovenski narod k enotni borbi za nov stanovski družabni red, red ljubezni in pravičnosti.

Korak naprej (K kmetijski anketi v Ljubljani)

Na predlog Kmetijske zbornice je sklical ban dr. Natlačen za prve dni junija anketo, ki je obravnavala pereča vprašanja našega kmetijstva. Ker se borimo za stanovsko ureditev družbe, nam ne more biti vseeno, v kakšnem položaju se nahajajo drugi stanovi, kakor ne more biti vseeno roki kako se godi nogi. Zato predvsem želimo, da se ugotovi, kateremu stanu kdo pripada, kakšne so njegove pravice in dolžnosti naprav stanu, da so posamezni stanovi življenja zmožni in da se uredi razmerje med stanovi na način, ki napravi iz njih zdravo družbeno celoto.

Stanovska ureditev družbe ni od stvarnosti odmaknjena socialno-politična sanjarija kakor fantaziranje marksistov o neki brezrazredni socialistični družbi in svobodi delavskega razreda. Življenje prinaša dan za dnem neovrgljive dokaze, da se vsi tozadevni poizkusi izjalovijo in ne povzročajo drugega kakor zmedo in razmajanje družbenih osnov ter trpljenje prizadetih stanov, predvsem delavskega, ki vse družbene pretresljaje najbolj občuti.

Pribiti moramo dejstvo, da se boj za stanovsko ureditev družbe ne bo šele začel, temveč se že nahajamo sredi boja in se temelji nove družbe že polagoma ustvarjajo. Tempo, v katerem bo šlo delo naprej, je med drugim odvisen od ovir na katere naleti.

Zahtevamo delavsko stanovske, mesto razredne zbornice.

Trgovsko - obrtniško - industrijski stan ima svoje stanovsko predstavništvo trgovsko - obrtno - industrijsko zbornico (TOI). Enako imajo nekateri svobodni poklici kakor: odvetniki in zdravniki svoje zbornice. Pod sedanjo vlado je dobil še kmečki stan svojo zbornico.

Delavski stan zaenkrat še nima pravega predstavništva, kajti Delavske zbornice ne predstavljajo vse one državljane, ki oddajajo v najem svojo umsko ali telesno delovno moč. Po zakonu o zaščiti delavcev je predvidena Delavska zbornica kot razredno predstavništvo delavstva; je torej formulacija pod vplivom povojnih razmer in rdečega vala, ki je takrat skušal preplaviti Evropo. Zaradi tega moramo pooblastilo člena 90. finančnega zakona za leto 1938-39 le pozdraviti, kajti z omenjenim pooblastilom je dana možnost, da se postavi Delavsko zbornico na oni temelj, na katerega spada z ozirom na izkustva in potrebe časa. Z členom 90. se pooblašča minister za socialno politiko, da izda sporazumno z ministrskim svetom zakonsko uredbo o ureditvi delavskih zbornic, na kar stopijo iz veljave na Delavsko zbornico se nanašajoči členi zakona o zaščiti delavcev.

Delavstvu je potrebno stanovsko predstavništvo mesto razrednega, ki mora zajeti ves stan, medtem ko predstavlja Delavska zbornica sedaj le polovico stanu oziroma nekakšen nadzorni organ delavskega zavarovanja, ker je član predstavništva sedaj le oni delavec, ki je zavezan zavarovanju. Iz referatov kmetijske ankete pa posnemamo, da imamo v Sloveniji v poljedelstvu zaposlenih okoli 130.000 oseb kot poljedelske delavce, viničarje, dninarje in kmečke posle, ki kajpada ne morejo pripadati kmečkemu stanu, temveč le delavskemu, a v delavskem stanovskem predstavništvu še nimajo besede.

K sreči so zaenkrat naši drugi činitelji, ki so vzeli v pretres socialni položaj te polovice našega stanu, ki živi v popolnoma nevzdržnih razmerah. Posledica tega stanja se kaže v dejstvu, da poljedelski delavci stalno silijo v mesto, kar jim pač nihče ne more zameriti, ker vsak človek stremi in ima pravico stremeti za izboljšanjem svojega položaja.

Beg z dežele, ki povečava brezposelnost v mestih in poslabšuje položaj industrijsko - obrtniškega delavstva ter daje delodajalcem možnost, da prezirajo socialno zakonodajo, se samo lahko ustavi z zboljšanjem položaja poljedelskih delavcev, da se približa položaju delavstva drugih gospodarskih strok.

Tudi poljedelsko delavstvo mora biti zavarovano.

Predvsem je potrebno zavarovanje poljedelskih delavcev, kmetijskih poslov, viničarjev in dninarjev za starost in nezgode ter onemoglost ozir. zmanjšano delasposobnost, kakor tudi minimalne mezde za te delavce. Omenjene potrebe je ugotovila tudi kmetijska anketa in osvojila tozadevni predlog.

Ako postane ta predlog resnica in ako dobimo še pravo predstavništvo delavskega stanu, to se pravi zbornico vseh onih, ki oddajajo v najem svojo umsko ali telesno moč, bi bil storjen znaten korak naprej, da postane delavstvo stan z enakimi pravicami v svojem lastnem okviru. **S tem bi bila tudi podana možnost, da zahteva delavstvo spoštovanje njegovih z zakoni zajamčenih pravic s strani delodajalcev in tako prihaja funkcioniranje posameznih udov skladno urejene stanovske družbe v pravi tir.**

Velik govor min. Cvetkovića v Ženevi

o socialnem napredku Jugoslavije

V polni dvorani odposlancev vseh držav v palači Zveze narodov, kjer zaseda mednarodna konferenca za delo je podal dne 11. t. m. minister za socialno politiko Dragiša Cvetković, šef jugoslovanskega odposlanstva, poročilo o socialnem položaju Jugoslavije.

Minister Cvetković je govoril o potrebi po ohranitvi miru in o delu jugoslovanske vlade v tej smeri. Kraljevina Jugoslavija ni samo stopila v zvezo z vsemi svojimi sosedi in pokazala razumevanje za njihove interese, temveč je tudi priznala upravičene interese in pravico do življenja vsem ter našla način, kako se dajo z mnogimi utrditi zveze trajnega prijateljstva.

Brezposelnost je padla.

Glede gospodarskega položaja Jugoslavije je omenil, da sta bili zadnji dve leti dobri; temu dejstvu so tudi pripomogli ukrepi kralj. vlade, ki je znižala kmetske dolgove in dvignila cene poljedelskim produktom, razvila zunanjo trgovino in pripomogla delavstvu do večjega zaslužka; V ilustracijo gospodarskega položaja Jugoslavije je navedel, da je zaposlitev delavstva lani poskočila za več ko 20% v primeri z letom 1929. Poleg tega je posvetila kralj. svojo socialno skrb temu, da zviša delavske mezde sorazmerno po vsej državi in s tem namenom lani izdala določbe o minimalnih mezdah za vse delavstvo. Nadalje je dejal:

V naši državi je strokovno delavsko gibanje služilo v preteklosti raznim političnim režimom in ga tako temeljito kompromitiralo. To, kar se je zadnji dve leti doseglo pri nas glede ureditve socialnih reform in uresničenja zahtev osnovnih delavskih interesov, je dokaz, da imamo razumevanje in občutje za delavstvo. To najbolje kaže, koliko imamo pri nas socialnega smisla in socialne pravičnosti. Prepričani smo, da v tem pogledu prednjačimo in da stopamo po poti, ki omogoča utrditev notranjih razmer in utrditev temeljnih življenjskih interesov naroda in države.

Mednarodna organizacija za delo ima ostati moralna socialna gospodarska ustanova za zagotovitev socialnega napredka na svetu. Glede mednarodne organizacije za delo me veseli trezni optimizem ravnatelja mednarodnega urada za delo.

Posebno mi je do tega, da pozdravim akcijo mednarodnega urada za delo, ki je po dolgem zastoju prišel do proučevanja položaja poljskih delavcev. Prav tako želim, da bi njegova akcija za mednarodno sodelovanje v politiki javnih del rodila koristne uspehe. Tudi je v velikem interesu moje domovine, da bi delovanje mednarodnega urada za delo na polju izseljevanja obrodilo sadove. Vse to so veliki in težki problemi splošnega značaja, in za njihovo ureditev je potrebna dobra volja in sodelovanje vseh držav.

Izrazil je končno še upanje za vsaj delno ureditev vprašanja delovnega časa sorazmerno po vsem svetu, priporočal Mednarodnemu uradu dela pri reševanju teh problemov vso opreznost in mu želel mnogo uspeha.

Govor ministra Cvetkovića je napravil globok vtis na vse prisotne. Mnogo voditeljev tujih delegacij je prišlo k njemu in mu čestitalo. Med njimi sta bila zlasti francoski delegat Godard in angleški delegat Leget.

Ljudska fronta je komunistični volilni manever. Slovenski delavec se ne bo boril z njo, ker noče biča komunističnih diktatorjev na svojem hrbtu.

Pijmo ga pijmo, dokler živimo

Delavec in alkohol.

I.

V predzadnji številki »Slovenskega delavca« smo povedali naše stališče v boju proti alkoholizmu. Kot delavska organizacija smatramo za svojo dolžnost opozoriti delavstvo, kakšne zle posledice rodi pijančevanje.

Ukoreninjene navade se seveda ne morejo iztrebiti nagloma, ampak le postopoma, kajti prekletstvo alkoholizma našega podeželskega prebivalstva izvira pretežno iz vinorodnih krajev Slovenije. Zato bodo imeli merodajni činitelji polne roke dela, da zlorabo alkohola čimbolj omejujejo bodisi s primernim prosvetnim delom, bodisi z zakonskimi ukrepi. Predvsem se mora onemogočiti proizvajanje šmarnice in drugih samorodnic, ki na človeški organizem mnogo bolj kvarno vplivajo kakor druga vina, ter vzpostaviti kontrolo nad žganjekuho in uživanjem žganja.

Naše podeželsko prebivalstvo uživa alkohol redno in v preveliki meri zaradi tega, ker ga ima v izobilju pri roki in mu alkohol včasih tudi nadomešča hrano. Alkoholizem v vinorodnih krajih je torej ozko povezan z gospodarskim ustrojem naše dežele, ki je kakor nalašč ustvarjena za trto in se ta v večjem delu slovenskih vinogradov niti ne more zamenjati s kakšnim drugim nasadom. Alkoholizem na deželi je torej razumljiv, dasi ne opravičljiv in je boj proti njemu skrajno težek.

Za delavsko socialno borbo je treba moči.

Isto pa ne velja za naša mesta in industrijske kraje, kjer se večinoma vživa alkohol najslabše kakovosti in nedomačega porekla. Številke nam povedo, koliko težko zasluženih grošev požene skozi grlo naš delavec, ki vendar nima opravka z vinogradništvom. Mnogo slovenskega industrijskega delavstva prihaja pretežno iz vinorodnih krajev in iz njih prinaša nagnjenje do alkohola. Zaradi tega je potreben primeren činitelj, ki delavca obvaruje od pijančevanja in vpliva nanj, da vživa alkohol redko in zmerno le kot okrepčilo.

Znano je, da se vdajajo alkoholu najraje obupanci, ki so zgubili voljo in sleherni smoter življenja, skratka ljudje brez notranje uravnovešenosti. Za izravnanje teh nedostatkov v duši našega, v slabih socialnih razmerah živečega delavca, mu moramo torej dati predvsem življenjski cilj in iz njega napraviti borca za ta cilj. Borec mora imeti jeklen značaj. Značaj se pribori in utrdi le z bojem in zmago nad slepim nagonom. Ni dosti, da ima človek visoke misli in cilje, če pa ne čuti v sebi moči in sposobnosti, da jih tudi doseže. Vživanje alkohola odtujuje delavca od svojega cilja, ker ga slepi in mami ter onesposobi za boj.

(Konec prihodnjič.)

V strokovni pokret skrita politika

Kdor bere glasilo J. S. Z. »Delavsko pravico« in zasleduje gibanje njenega vodilnega članstva in razne njihove izjave, si mora biti kmalu na jasnem, da je v vsem tem gotovo načrt za bodočnost.

Strokovno glasilo strokovne organizacije bi moralo svoje predale polniti s članki, ki so pokretu primerni in potrebni. Morali bi v članstvu z neprestanim povdarjanjem utrjevati njegovo borbeno izhodišče: svetovni nazor, pripadnost k cerkvenemu občestvu. Moralo bi dvigati stanovsko zavest in iskati potov, po katerih bi naj rastla njegova moč. Dvigati bi moralo organizacijsko silo za boj z nasprotnimi delavskimi strujami in z nekrščansko družbo.

Toda vsega tega skoro ne najdeš ali pa vsaj v prav majhni meri.

Strokovno glasilo se zgublja v malenkostnih noticah, katerih skrivno želo je povečini naperjeno proti smeri, ki jo list sam nosi v svojem podnaslovu, **proti »krščanski del. ljudstvu«.** V nekaterih člankih in noticah pa se naravnost obrača proti prilikam, ki niso na strokovnem ampak le na političnem torišču. Tako se čisto oddaljuje od svojega in prehaja na tuja polja.

Če te — politične članke — le malo razčlenimo, vidimo, da je to glasilo nepolitične strokovne organizacije orodje za čisto navadno politično borbo.

»Strokovno glasilo«, »strokovna organizacija« pa je le najpripravnejši način podtalnega boja. Gotova grupa, ki ve, da drugače ne bi uspela, se zanaša na organizacijsko zavest organiziranega članstva. Zaradi organizacije bodo le ti požirali v svojem strokovnem glasilu tudi čisto nestrokovne zgolj politične članke in jih čitali, čeprav bodo čutili, da so pisani proti njim samim. Počasi bo nekaj tega le ostalo, počasi se bodo tla razmajala, na katerih je zasidrana sicer trdna politična grupa, proti kateri se »Del. pravica« tako podtalno bori. Delavci sami nam pripovedujejo, da vso stvar tako razumejo.

Tako se polagoma pripravljajo za bodočnost, za samostojen **političen nastop izven splošne politične smeri kat. naroda, da, po izkušnjah sodeč, proti tej smeri.**

Menimo, da je tak način **grdo varanje** organiziranega delavstva, **je, izrabljanje njegove stanovske zavesti in** zvestobe organizaciji za **politične spekulacije.**

Članstvo J. S. Z. bi moralo zato proti takemu pisanju najodločnejše protestirati in ga obsoditi. Če protest ne pomaga, je treba take vrste zapustiti. Ker pa je zastrupitev vodilne grupe že pregloboka, gotovo noben protest tu več ne bo pomagal. Dosledno zaveden katoličan bo zato izvajal posledice in se včlanil v Zvezi zduženih delavcev, da bo onemogočil razbijaško in **nesmiselno politično gonjo** v kalnih vodah strokovnega pokreta.

Žito — kruh

(Naš žitni trg)

Kakor so zadnje dni poročali časopisi je gospodarsko finančni odbor ministrov sklenil, da se dovoli uvoz 1000 vagonov pšenice, ne da bi se zato plačala carina.

Ta vest je delovala kolikor toliko pomirjajoče, posebno v nižjih slojih, kjer je kruh življenjsko vprašanje našega človeka.

Sredi maja je cena pšenice na vojvodinskem trgu bila 245—250 din za meterski stot potiške pšenice, kar je seveda vzbudilo v javnosti precejšnje vznemirjenje in nejevoljo. Najbolj čudno pri tej stvari pa je, da si ni nihče znal razlagati ta nagli skok pšenice, kajti izvoz je vendarle bil kontroliran in statistika tudi ni mogla biti toliko pogrešna, da se ne bi mogla vedeti vsaj približna zaloga.

Po odredbi o državni intervenciji o kupnji pšenice za ekonomsko leto 1937-38, ki je stopila v veljavo 29. julija je bil Prizad zopet poklican, da intervenira na tržišču pšenice. Za finančno intervencijo je bil dovoljen kredit 250 milijonov din. Z odobritvijo ministrstva trgovine in industrije pa je bil z dnem 18. avgustom dovoljen prost izvoz pšenice v neklirinške države in to zadrugam, producentom in izvoznikom.

Značilno je, da se je takoj po žetvi opazilo, da ta ni povzročila padec cen. Prizadu se je posrečilo držati cene pšenici na domačem trgu 20—30 din iznad svetovne paritete, z namenom, da bi se zaščitili siromašnejši kmetovalci. Prvotna cena 190 din je vkljub temu pozneje bila znižana na 180 din, a že čez nekaj dni na 170 din. Padec cen je bil torej povzročen vsled povoljne žetve v inozemstvu. Naše cene pa so še vedno bile znatno večje od inozemskih. Izvoz je bil dovoljen in seveda smo se tega takoj poslužili.

Ne bomo navajali celotne statistike našega izvoza, kajti če pogledamo bežno sliko nekoliko številk, vidimo, da se je naš izvoz v splošnem zelo povečal. Šlo se nam je predvsem za aktivno trgovsko bilanco. Ta pa je zelo problematična, kar se je pokazalo ravno sedaj, ko bomo prisiljeni takorekoč svojo žito nazaj kupovati. To pa bi bilo lahko usodno v teh kritičnih časih.

V juliju mesecu 1937, ki je bil splošno rekorden mesec v zadnjih sedmih letih našega izvoza, smo izvozili pšenice za 172 milijonov din, medtem, ko leta 1936 samo za 24 milijonov din. V letu 1937 smo izvozili v vrednosti 561.3 milijone din pšenice, seveda daleč izpod cene, katera je bila na domačem trgu. Statistika nam pa pove, da zaloge pšenice v letu 1936-37 niso bile velike radi stalnih slabih žetev v prejšnjih letih, kar se lahko sklepa iz porasta cen v Liverpulu od leta 1935 dalje.

1935 . .	5/6	za 100 litrov
1936 . .	7/9	» » »
1937 . .	8/7	» » »

Seveda mi se na vse to nismo prav nič ozirali.

Pri izvozu se pri nas najbrže gleda le na to, da se čim več spravi v denar, neoziraje se niti na svetovni trg, niti na potrebe naroda.

Da bi se moglo natančno preštudirati ves žitni trg bi bilo potrebno predvsem se seznaniti z glavnimi izvoznimi državami, kakor Kanado, Avstralijo in Argentinijo, zakar seveda tu ni prostora. In ko bi končno tudi to predočili ne bi imeli tako jasnega vpogleda o stanju pri nas iz sledečih razlogov:

Naš izvoz pšenice je vezan na klirinške države, katere plačujejo višje cene in dajejo preferencijale. Zato je tudi naša gornja trditev, da se ne oziramo na svetovni trg s tem utemeljena.

Cene se torej na domačem trgu formirajo neodvisno od cen, katere so vedno vzdržane čez izvozno pariteto, baza Liverpol. Zato se je poleg Prizadovih in svetovnih cen pojavila pri nas tudi občutna cena med svobodno in Prizadovo ceno.

Te razlike so se v januarju gibale med svetovnimi in Prizadovimi cenami od 38 do 40 in svetovnimi in prostimi cenami 55—60, odnosno med Prizadovimi in prostimi cenami od 5—17 din po mts.

Kot se vidi so se cene na domačem trgu razvijale popolnoma neodvisno od svetovnih in Prizadovih intervencijskih cen in zato je moralo slediti, da Prizad ni mogel biti kos nalogi kakor se je od njega pričakovalo, namreč, da bo rešil mučno situacijo, ki je nastopila z občutnim povečanjem cen na domačem trgu. Vidi se torej, da so cene že takrat pokazale, da se je trg začel pravzaprav normalno razvijati, ker je bil odvisen od ponudbe in iskanja, kar je bila naravna posledica nenormalnega in brezvestnega izvoza.

Kamnolomci

V Delavski zbornici se je 10. junija vršila razprava za zboljšanje plač delavcem zaposlenim v kamnolomih.

Takoj se je razvila živahna debata, v kateri so delavske delegacije dokazovale zastopnikom podjetij, da je delo v kamnolomu naporno in nevarno in da so življenjske potrebščine vsak dan dražje ter, da so na podlagi tega ne samo upravičeni, ampak naravnost primorani zahtevati, da se jim plača primerno zboljša. Delodajalci pa so zatrjevali, da imajo leto za letom v kamnolomih le izgubo, da jim konkurirajo podjetniki kamnolomov na Štajerskem, posebno pa v Savinjski dolini; da od že itak gotove izgube ne morejo pristati na to, da bi se plače niti malo zboljšale.

Po dolgem pregovarjanju so se zastopniki podjetja vdali v toliko, da so priznali nekaterim delavcem po 25 par poviška na uro. Urne mezde v kamnolomih so sledeče:

1. Izučeni kamnoseki, zidarji in izučeni strojniki z nad 3 letno prakso: prej 5.25, zdaj 5.50.
2. Isti z pod 3 letno prakso: prej 4.50, zdaj 4.75.
3. Ricarji, štancarji, priučeni kamnoseki in kovači: prej 4.50, zdaj 4.50.
4. Minerji z nad 3 letno prakso: prej 4.—, zdaj 4.—.
5. Minerji z pod 3 letno prakso: prej 3.50, zdaj 3.75.
6. Pomožni delavci nad 18 let stari: prej 3.25, zdaj 3.50.
7. Pomožni delavci pod 18 let stari: prej 2.50, zdaj 2.50.
8. Čolnarji: prej 8.— od m^3, zdaj 8.— od m^3.

Uspeh bi bil lahko večji, ako bi bili delavci bolj zavedni in vsi organizirani, tako pa se da priboriti le nekaj.

Med Bogom in satanom ni mesta za kompromis! Zavedajmo se, da je Lucifer - poleg Boga - največja in najstrašnejša resničnost tudi v krizah in katastrofah, krivoverstvih in odpadih današnjega časa, in da kljub vsemu traja med Bogom in satanom večno in neugasljivo smrtno sovraštvo, boj, ki pretresa nebo in zemljo. (K. Mayer)

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(29) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Vlada je vsem zaveznikom poslala radiotelegram: Ljudsko zastopstvo in narodna vlada sta trdno odločeni, da napneta vse sile in doprineseta vse žrtve do končne zmage nad sovražnikom.

Francija, Anglija in Italija so priznale rusko republiko. Beseda do zaveznikov je bila podana, zdaj je bilo treba še vojake na fronti, v zaledju in delavstvo v tovarnah opozoriti na njih dolžnost. Zlasti justični minister Kerenski je pogumno nastopil proti boljševiškemu podpihovanju na stavke in pobege. Ekstremna levica je zato Kerenskega bridko zasmehovala. Ker celo carja ni držal v strogem ujetništvu in je generala Ivanova spustil na svobodo, so boljševiki znova zahtevali smrt carja in aretacijo Kerenskega. Poleg tega so Sovjeti z vedno ostrejšim naglasom zahtevali samovlado brez preveč konservativnega ministrstva. Trije boljševiški listi »Socialdemokrat«, »Resnica« in »Vojaška Resnica« so prinašali srdite in hujskajoče članke.

Boljševiki so mnogo pridobili na vplivu, ko so se znani voditelji Lenin, Trocki in mnogi drugi vrnili iz pregnanstva. Lenin je silno drzno nastopal s pisano in govorjeno besedo, kakršne prej nikoli ni bilo slišati. V enem svojih prvih govorov je zaklical: »Da tej zločinski vojni napravimo konec in izsilimo demokratičen mir, je mogoče samo tako, da vso državno oblast prevzamejo Sovjeti.«

Francoski poslanik Palelogue je tiste dni zapisal v svoj dnevnik: »Ko mi je Miljukov zagotavljal, da se je Lenin v svojem pretiranem defitizmu silno kompromitiral, je postal žrtev svojega optimizma, kajti Lenin je na avtoriteti zadnje dni mnogo pridobil. Brez dvoma je, da mu je že uspelo najkrvoločnejše revolucijonarje zbrati v svoj krog. Prelevil se je v groznega voditelja.«

1. maja 1917., praznik delavstva, so se po vsej Rusiji vršile velike demonstracije. Vsi govori in časopisni članki so izzveneli v besede: Dol z vojsko! Oblast boljševikom!

V vojaštvu je vedno bolj vrelo. V nekem polku je bilo sklenjeno: Odhod čet na fronto se sme izvršiti samo v sporazumu z vojaškimi sveti. Rusija naj se ne brani toliko cesarja Viljema, pač pa ruske buržuazije. Zastopniki delavstva vsega sveta morajo v Rusijo, da se skupno posvetujejo o vzpostavitvi miru.

Eksekutiva Sovjetov, v kateri so ob tem času prevladovali še menjševiki, je vsem narodom sveta razposlala mirovni manifest: »Gore bratskih trupel, potoki nedolžne krvi, strašne razvaline in uničeni kulturni zakladi morajo končno dovesti do mednarodnega sporazuma.«

Takšne objave so bile sprejete z mešanimi občutki. Monarhisti so vpili: »Izdajstvo nad zavezniki!« Boljševiki pa so se posmehovali nad tolikšno občutljivostjo.

Zunanji minister Miljukov je nekaterim zastopnikom tiska dal nekaj pojasnil, tičočih se vojnih ciljev: Rusija se bo dalje bojevala do razpada Madžarske, do likvidacije evropske Turčije, do zveze Galicije z Ukrajino, do aneksije Armenije, Carigrada in morskih ožin...

Boljševiki so nad tem dvignili vihar ogorčenja proti vladi, češ da je to le prikrit carizem. Takšni vojni cilji morajo vojno le podaljšati.

Političen položaj se je tako zaostril, da je knez Lwov v pomirjenje duhov podal zmernejšo izjavo: »Caristična vlada je z neprestanimi odredbami spravila finance, preskrbo z živili in municijo v nered. Celokupen gospodarski položaj je omajan. Provizorna vlada mora torej napeti vse sile, da prepodi sovražnika iz zasedenega ozemlja in izpolni dolžnosti, ki so jih Rusiji dali zavezniki. Nikakor ne sme domovina iz te vojne ponižana! V dosego tega cilja naj narod sodeluje!«

Miljukov je poslal zaveznikom sledečo noto: »Rusija odklanja separaten mir. Notranji prevrat ne pomenja nobene zmanjšane vloge Rusije v boju proti skupnemu sovražniku. Vzdržali bomo do končne zmage!«

Odbor boljševikov je v izredni seji pretresal vprašanje vojnega cilja. Bil je mnenja, da je Rusija navezana na francoski in angleški kapital; o resnični volji po miru pa da ni nobene sledi.

Z delavskih bojišč

Iz centrale

PODPORNI SKLAD
ZA STAROST IN ONEMOGLOST

1. septembra 1937 se je začelo izvajati pri OUZD zavarovanje za starost, onemoglost in smrt. To zavarovanje pa bo pokazalo svoje sadove šele po 200, odnosno 250, odnosno 500 tednih. Da bi pa tisto številno delavstvo, ki je že dalje časa zavarovano pri OUZD in bo potrebovalo pred zgoraj navedenimi roki onemoglostno in starostno preskrbo, je izdal minister za socialno politiko poseben pravilnik o podpornem fondu, ki je bil objavljen v »Službenih novinah« 9. aprila 1938. Ta pravilnik določa, da more dobiti dajatve iz tega fonda oni, ki je sedaj onemogel in ki je bil po 1. juliju 1925 pri OUZD vsaj 500 tednov zavarovan za bolezen. Starostno podporo more dobiti oni, ki je sedaj že 70 ali več let star in je bil po 1. juliju 1925 najmanj 500 tednov zavarovan za bolezen.

Pravilnik določa, da morajo do 1. julija 1938 predložiti prijave vsi, ki žele dobiti podporo iz tega sklada.

Poročajte nam takoj, kdo je s tem prizadet v vaši krajevni organizaciji!

ZBIRANJE PODATKOV O IZDATKIH
ZA ŽIVLJENJSKE POTREBŠČINE

Delavska zbornica je poslala vsem starešinam obratnih zaupnikov pole za zbiranje podatkov o ceni in potrošnji življenjskih potrebščin. Tudi organizacija nujno rabi take podatke, ker le če imamo dovolj podprte dokaze našega delavstva o naraščajoči draginji, moremo uspešno povsod zastopati delavske interese.

STATISTIČNA POROČILA
IN OBRAČUNI

morajo biti najkasneje do vsakega 10. v mesecu za pretekli mesec na centrali. Tega naj se zavedajo vsi tajniki in blagajniki krajevnih organizacij in naj drže v tem oziru red. **Red v strokovni organizaciji tvori temelj vsemu nadaljnjemu delovanju.**

Slov. Konjice

V nedeljo, dne 12. t. m. smo se zbrali zopet v Prosvetnem domu, kjer nas je obiskal kot zastopnik centrale tov. Luzar iz Ljubljane. Udeležba je bila naravnost velika, če primerjamo ta sestanek h kateremu iz jeseni lanskega leta. Vendar pa vsi, ki so pri nas organizirani, le niso bili na sestanku. Običaj, ki ga bo treba počasi odpraviti, je pri nas, da ima prav v nedeljo vsak delavec toliko dela in skrbi in se tako izgovarja, da naj se ga ima za opravičenega.

Tovariši! Kakor smo se dogovorili na tem sestanku bo občni zbor naše podružnice dne 3. julija t. l. in na istega že danes vabimo in naravnost pozivamo vse člane in tudi tiste, ki še danes niso člani, pa mislijo pred tem ali pa na občnem zboru pristopiti, da se istega res udeleže.

Polzela

»Nova doba« z dne 11. VI. t. l. si zopet hoče pridobiti dobro ime s tem, da občinski urad sramoti in blati po časopisu. »Nova doba« je izšla v soboto z rdečim naslovom, da bi se je ljudje bolj ogledali, ampak nam ne pristoja njihova barva, zelena je naše upanje in nada. Zato v vsako hišo »Slovenskega delavca«, ki ima v prekrasni zeleni barvi svoj naslov in nam prinaša marsikaj koristnega v svojih člankih, ne pa takšne otročarije, ki jih prinaša »Nova doba«: Da če gre dež, da so takšne ceste, da se težko hodi. Kdo je tisti, ki je videl po dežju suha pota? To je morda njihova umetnost? Ali je mogoče prejšnji občinski odbor imel tlakovane ceste? Ali je le kakšen gospod prišel iz kakšnega mesta, da mu sedaj ne ugajajo polzelske ceste. Oni, ki jim ta pota ne ugajajo, naj si sami trotoarje napravijo, da si kateri ne zlomi noge. Mi se pa zadovoljimo s takimi kot so sedaj. V resnici vemo, da ima malo katera občina tako lepo urejene ceste kot so na Polzeli. Tudi sušilnica za sadje njim ne gre v glavo. To pa zato, ker je v korist vsej fari. Marsikateri delavec si bo kupil kakšen škaf sadja, ker ga bo imel kje sušiti, ko ga prej ni mogel. Čestitamo delu in napredku!

V soboto so se delili v tovarni reklamni rdeči listki za shod v Sv. Pavel, Lotkova vas. Moramo pa obvestiti o tem g. poslovodjo, da ne dopuščamo, da bi se med obratom delale reklame za rdeče. In dotična, ki jih je prinesla, bo prišla na odgovor. To stvar smo primorani urediti, da ne bodo mislili, da mi tega ne vemo, kako se dela tajno za našim hrbtom mnogo stvari, katere bi se ne smele. Ko bi pa imeli moč naši marksisti, bi že marsikateri zgubil košček kruha, kateri si ga s poštenim trudom zasluži.

Ljubljana

Stavbinci. V soboto, dne 11. junija so se na stavbi univerzitetne knjižnice v Ljubljani izvedle volitve delavskih zaupnikov. Vložena je bila samo ena kandidatna lista, lista ZZD, ki je bila potem tudi soglasno sprejeta.

Pozivamo vse ljubljanske stavbince, člane ZZD, da takoj prično po vseh stavbah z volitvami obratnih zaupnikov. Za pojasnila, tiskovine itd. naj se obračajo kar naravnost na Zvezo združenih delavcev, **centrala,** Čopova ulica 1 **(Delavska zbornica).**

Opazilo se je že več primerov, ko so hoteli nasprotniki, med katerimi so se pred vsem odlikovali socijalisti, terorizirati naše člane in jim grozili, da jim delati ne bodo pustili, če se ne organizirajo pri njih. Na tak način si tudi mi upamo pridobiti precej članov, toda z njimi se ne bi dosti pomagali. Tak, ki radi groženj pristopi v eno organizacijo, bo radi groženj tudi iz nje izstopil.

Vsak primer poizkušenega terorizirania naj prizadeti član takoj javi centrali ZZD in bo potem ta, če treba tudi z oblastjo proti takim razgrajačem in teroristom odločno nastopila.

Jesenice

Za nas važna ugotovitev

Ob rojstvu lokalnega časopisa »Naš kovinar«, katerega je pričel izdajati konzorcij sestavljen iz zastopnikov vseh treh organizacij, smo povedali, da ne bo ne delavski in ne glasilo, kjer bi bilo prostora za katoliški pokret. Takrat so nam s strani J. S. Z. to hudo zamerili in so nas zato nenehoma napadali. V predzadnji številki »Del. Pravice« pa je bivši predsednik J S. Z. na Javorniku vsled stroge marksistične usmerjenosti lista napisal članek, ki je nam v zadoščenje. G. Smolej Valentin napada »Našega kovinarja« in zahteva, da naj tak način pisanja opusti, če ne, bodo listu odpovedali pomoč. Zadnja številka »Našega kovinarja« pa odgovarja g. Smoleju na jako čuden in nemožat način. Omenja, da članka, ki je dal povod g. Smoleju za napad, ni pisal marksist. Torej neki naš človek iz Jesenic, ki ima brez dvoma uplivno besedo pri J. S. Z. na Jesenicah. Na zelo nečasten način se javno norčuje iz člana J. S. Z. g. Smoleja Valentina na Javorniku. Drugačnega zaključka si pameten človek ne more napraviti. Mi že danes upamo napovedati, da bodo tisti naši delavci, ki s katolištvom nočejo pretrgati vezi, zapustili pot na katero so bili zapeljani. Slučaj Smolej pač dokazuje, da je še zdravje v njih. Z dobro voljo se zna zgoditi, da se snidemo.

Par besedi J. S. Z.

»Del. Pravica« je v dopisu z Jesenic napisala, da je poročevalec za ZZD v »Slov. Delavcu« naš tov. Gaser Albin.

Naš odbor pa k temu ugotavlja tole in pove gg. pri JSZ krepko na uho.

Vaši vohuni nad našo poročevalsko službo so se prav pri tem pimeru izkazali absolutno za nezmožne. Vohunstvo nad našimi pismenimi poročili je v slabih rokah; zato pač ne moremo verjeti, da ima JSZ v prepisu vse važne akte, kakor je to pravil našim članom g. Jeršič, odbornik JSZ.

Tov. Gaser je že napisal marsikateri članek in smo uverjeni, da ga bo še, čim bo ozdravel. Njegovo znanje zakonodaje nam dobro služi in vemo, da bo še dolgo z nami sodeloval. Poročevalsko službo pa vrši poročevalski odsek. Delo v naši organizaciji ne sloni na enem samem človeku. Izven odbora pa imamo primerno število članov, ki so sposobni in delavni.

Če v JSZ ni te živahnosti in delavnosti, nismo tega mi krivi. Z napadi na nas pa ne boste daleč prišli. Kvečjemu boste razbili sebe. Tovariško vam svetujemo, da opustite podlo obrekovanje in posvetite več pažnje željam svojih članov, da ne bodo iskali pomoči pri naši organizaciji, kar se zadnje čase vedno bolj pogosto dogaja.

Odbor.

*

Pretečeni mesec je zopet pristopilo nad 20 novih članov. 5 od teh bivših članov JSZ, 2 od NSZ ostali pa so bili neorganizirani. Številčni napredek je pač organizaciji najlepše priznanje delu, katerega vršimo.

Apel odbora na zaostankarje je imel izredno ugoden uspeh. Plačevanje članarine se je močno popravilo. Odbor je vesel zavednosti članov in ga vspodbuja k še intenzivnejšemu delu. Prav ima odbor, ko z vso strogostjo zahteva red. Zato uvažujmo in mu po svojih močeh pomagajmo.

Ta mesec so se pričele upravičenim članom izplačevati bolniške oziroma brezposelne podpore iz podpornega fonda organizacije. Prav je, da vsak član pozna pravice iz tega sklada, zato priporočamo, da si vsak nabavi pravilnik, katerga dobi proti malenkostni odškodnini din 2.

Zabukovca — Griže

Zaradi kmečkega tabora v Petrovčah v v nedeljo dne 19. VI. 1938. se vrši naš četrti redni sestanek ZZD v Grižah namesto ob 8. uri, že ob 7. uri zjutraj takoj po sv. maši.

Zastopnik centrale nam je zagotovljen. K obilni udeležbi kličemo in vabimo, ker le v organizaciji je naša rešitev.

Odbor ZZD

Šmartno pri Kranju

Skupina Zveze združenih delavcev v Šmartnem pri Kranju je v zadnjem času narastla na 50 članov. To se vidi, da je delavstvo začelo resno misliti, kar se je pokazalo pri tako velikem napredku v zelo kratkem času. Pri tem gre pač zasluga našim nadvse agilnim, požrtvovalnim organizacijskim zaupnikom, ki tako neumorno delujejo v Šmartinskem okraju. Želeti pa je še, da bi se tudi ono delavstvo, ki danes še stoji takorekoč ob strani, v nekem nezaupanju splošno do vseh organizacij, organiziralo v oni organizaciji, ki je delavska, in ki res hoče malemu človeku priboriti zaslužek, ki mu po božjih in naravnih zakonih pripada in to je naša »Zveza združenih delavcev,« katera se bori z vsemi silami za zboljšanje delavskega položaja. Zato se poziva vse ono, neorganizirano delavstvo, da se poprime naše organizacije, ker le potom nje si bo lahko izvojevalo svoje pravice v podjetjih. V skupnosti je moč! — Bog živi!

Sv. Lovrenc na Pohorju

Pri podjetniku Henrik Kieffer, v Svetem Lovrencu na Pohorju je odpovedana od strani ZZD, lansko leto v oktobru sklenjena kolektivna pogodba. ZZD je vložila tudi že osnutek nove pogodbe. Odpovedni rok stare pogodbe poteče 30. junija in upamo, da se bodo do tedaj že pričela pogajanja za novo pogodbo. Lanska pogodba je bila sklenjena v takih okolščinah, da boljše kolektivne pogodbe kot je bila podpisana ni bilo mogoče pričakovati. To pa pred vsem radi tega, ker socialisti (SMRJ) niso hoteli kljub pismenemu pozivu ZZD skupnega nastopa. Tudi letos je ZZD že pismeno pozvala SMRJ na sodelovanje in upamo, da se bodo letos socialisti obnašali drugače, kakor pa lani. Če bo delavstvo složno v boju za svoje pravice, bo, ker računamo tudi na večjo uvidevnost podjetja, podpisana letos če že ne najboljša, pa vsaj primerna kolektivna pogodba.

Sestanki in zborovanja ZZD

V NEDELJO, DNE 19. JUNIJA:

GRIŽE: **članski sestanek ob 7 zjutraj pri g. Rojniku.**

PTUJ: **sestanek delavstva ob 10 dopoldne.**

Ljubljana

BREZDOMCI

V sredo 8. junija so opazovali potniki, ki so prihajali z dolenjskim in kočevskim vlakom v Ljubljano, pohištvo, ki je ležalo za železniškim tirom. Zraven je jokala, kakor je bilo videti, delavčeva žena in tolažila naravnost obupanega 6 letnega otroka.

Ko sem prišel eno uro pozneje mimo teh izseljencev (bilo je že ob 9 zvečer) in povprašal, kako da so se znašli za železniškim tirom, mi je obupani delavec, ki je bil takrat že tam, začel praviti zanimivo zgodbico. Bil je v stanovanju v majhni celici na Dolenjski cesti. Stanovanje je redno plačeval 100 din mesečno. Pred mesecem pa, ko je bilo stanovanje ne le nehigijenično, ampak naravnost nevarno — omet je začel padati s stropa in enkrat precej poškodoval otroka, — je ta delavec rekel, da bo v bodoče plačeval le 50 din mesečno. Sedaj pa, ko mu ni dal več kot 50 din — pa saj jih prav gotovo ni več imel, — ga je gospodar enostavno postavil na cesto.

Ukreniti bi se moralo vse, da bi delavske družine ne prenočevale pod milim nebom.

DROBNE DOMAČE

Smrtna nesreča se je pripetila te dni v Gruberjevem prekopu v Ljubljani. Dva dečka sta hotela prebresti plitvi prekop, toda voda ju je spodnesla in začela sta se potapljati. Enega so ljudje potegnili iz vode in ga z umetnim dihanjem spravili k zavesti; drugi pa je bil že mrtev.

Krvav pretep je zahteval smrtno žrtev. V neki gostilni pri Prevaljah je bil v prsi zaboden 23 letni delavec A. Napotnik, ki je kmalu potem izdihnil. Težje ranjen pa je bil rudar A. Globočnik. Napadalca sta zbežala, toda orožniki so ju izsledili nekaj dni pozneje blizu Šoštanja. Pri enem so našli še okrvavljen nož. Oba sta zločin priznala.

Iz maščevalnosti so pokosili nezrelo pšenico kmetje v občini Spod. Kupčina na Hrvaškem svojim sovaščanom, ker so ti hoteli vložiti drugo kandidatno listo za občinske volitve, čeprav obe skregani politični skupini v občini pripadata dr. Mačkovemu gibanju. Iz teh žalostnih dogodkov se vidi, kam vodi Hrvate taka politika.

Obstreljen je bil na Celovški cesti v Ljubljani trgovski sotrudnik M. Tome. Dohitel ga je neznani kolesar, ki ga je obstrelil s pištolo. Zadel ga je v čelo. Tomc se je zgrudil, kolesar pa je pobegnil. Tomca so prepeljali v bolnišnico.

Križe podirajo. Na celjskem okoliškem pokopališču je zasačil grobar 23 letnega brezposelnega delavca Stanka K., ko je ravnokar lomil železne križe in jih spravljal, da bi jih odnesel in prodal. Policija je pokvarjenca aretirala.

Neznanec je napadel v Celju pri Skalni kleti 19 letnega delavca Orter Milka in ga sunil z vso močjo v jarek, da si je Orter zlomil levo ključnico.

Roparski napad sta izvršila pri posestnici A. Retner v Janževi gori pri Selnici ob Dravi dva mlada pobalina: 16 letni V. Sabolek in 17 letni F. Šulc. Sabolek se je splazil skozi okno, da bi pokradel obleke, Šulc pa je stražil pod oknom. Ko je Sabolek začul, da prihaja gospodinja iz kuhinje, je zgrabil lovsko puško, ki je visela na steni in se skril pod posteljo. Posestnica je zagledala vlomilca pod posteljo in zakričala. Tedaj je Sabolek puško sprožil, ali k sreči patrona ni vžgala, nakar je napadalec pobegnil skozi okno; vendar so orožniki kmalu izsledili oba pokvarjena fanta in ju zaprli.

Vlak je ubil 44 letnega delavca Š. Bokana iz Prekmurja, ki je bil zaposlen blizu Celja pri regulaciji Savinje. Vozil je gramoz tik ob progi in preslišal prihod vlaka. Železniški stroj ga je vrgel kakih 10 m od proge, kjer je obležal mrtev. Pokojni zapušča ženo in 4 nepreskrbljene otroke.

Z motorjem je butnil med Radovljico in Jesenicami strojnik S. Pogačnik v telegrafski drog in po nekaj urah izdihnil. Neprevidna hitra vožnja je zopet zahtevala svojo žrtev.

Triletni fantek je utonil pri Št. Rupertu na Dolenjskem. Igral se je in pri tem padel v vaško lužo. Doma je bila le stara mati; ko je prišla iz hiše, je bil otrok že mrtev.

Konj pred brzovlakom. Blizu Kranja je privozil posestnikov sin I. Čebulj z vozom pred zaprto železniško zapornico. Konj se je ustrašil prihajajočega vlaka, pretrgal vajeti, preskočil zapornico in zdrvel po progi pred brzovlakom. Pri tem je zadel v drog in dobil hude poškodbe, da so ga morali ustreliti. Voznik pa je dobil poškodbe po glavi, ker se je pri skoku konja čez zapornico voz prevrnil.

Avtomobilski karambol. Na cesti blizu Medvod je dohitel avtomobil delavca F. Riharja, ki se je peljal na kolesu, in ga podrl. Rihar si je prebil lobanjo. Zagrebčanka, ki je šofirala, je takoj izstopila in pozvala zdravnika ter dala 2000 din za prvo pomoč; zavezala se je tudi, da bo poravnala vse druge stroške. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico, kjer se mu je stanje že nekoliko izboljšalo.

Pred Bjelovarskim sodiščem je začela razprava proti 47 zločincem, ki so obtoženi za 300 vlomov in razbojništev.

Cene kruhu, ki so zadnji čas narasle, so začele zopet padati, ker je ministrski svet dovolil uvoz 1000 vagonov pšenice, da prepreči navijanje cen s strani špekulantov. V Ljubljani je padla cena 1 kg belega kruha od din 5.20 na 5.—, polbeli od din 4.80 na 4.60 in črni od din 4.60 na 4.40.

† **Kanonik J. Frangež.** V Mariboru je umrl v 79. letu starosti častni kanonik g. Jernej Frangež. Pokojni izvira iz kmetske družine v Framu in je služboval kot župnik pri Sv. Marjeti na Pesnici 41 let, kjer je vzgojil dva rodova. L. 1936 je obhajal svojo zlato mašo. N. v m. p.!

»Slovenskega delavca« iz rok v roke!

Ali si ta mesec že poravnal obvezno članarino in s tem izpolnil svojo organizacijsko dolžnost, da jo bo mogla za Te izpolniti tudi organizacija.

Zapisana pravica

KAJ JE INDUSTRIJSKO PODJETJE? RAZSODBE OBTRTNEGA SODIŠČA GLEDE DELOVNEGA ČASA IN NADURNEGA DELA

Rešitev vprašanja, kaj je industrijsko podjetje, je zelo važna pri tožbah zaradi plačila nadur, kajti v industrijskem podjetju ne sme delovni čas najetih delavcev po § 6. zakona o zaščiti delavcev (ZZD) znašati več kakor 8 ur na dan ali 48 ur na teden, medtem ko traja v drugih podjetjih vobče 10 ur ali 60 ur na teden. Pri delih kovinostružcev, pilarjev, strojnih ključavničarjev, pri tiskanju na kovine, pri galvanoplastiki, pri ortopedskih delih, pri delih zobnih tehnikov, kamenolomcev in kamnosekov, pri mizarskih delih za kovinske izdelke, pri elektroakumulatorskih delih in delih za vulkaniziranje gume znaša delovni čas 9 ur; če pa imajo ta podjetja značaj **industrijskega** podjetja, je seveda pri njih dopusten samo 8 urni delavnik.

Če lastnik podjetja zaposluje delavce preko dovoljenega časa, mora plačati 50% poviška na normalno plačo, poleg tega pa ga oblastni inspektor dela lahko kaznuje po § 123. zzd. **Po § 6. zzd. se smatrajo za industrijska podjetja vsa ona podjetja, v katerih dela najmanj 15 delavcev** po povprečno uporabljenem številu delavcev v času enega tromesečja. Tako govori zzd., ki je stopil v veljavo 14. junija 1922. Po besedilu tega zakona se sme tedaj v onih obratovalnicah, kjer je zadnje 3 mesece delalo najmanj 15 oseb z vajenci vred, delati samo po 8 ur na dan.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

Ljubljanski velesejem je dosegel rekorden obisk. Samo za binkoštne praznike je bilo 48.000 obiskovalcev. Tudi Nj. kr. Vis. knez Pavle je prišel iz Brda v Ljubljano in si ogledal zanimivosti velesejma zlasti oddelek »Cesta«. Sprejeli so ga ban dravske banovine dr. Natlačen in druge ugledne osebnosti. Občinstvo je priredilo visokemu gostu prisrčne ovacije.

Sv. Andrej Bobola — zaščitnik Poljske v Ljubljani. V četrtek, dne 9. junija so prispeli v Ljubljano nestrohneli ostanki sv. Andreja Bobole, katerega so leta 1657 v mestu Pinsk po strašnem mučenju usmrtili kozaki.

Ko je v 16. stoletju protestantizem razklal evropsko krščansko občestvo, je opravljalo staro poljsko kraljestvo svoje zgodovinsko poslanstvo. Zato so navalili nanj Kozaki, Turki, Švedi, Ogri in Viljem iz Brandenburga ter morili duhovnike in vernike, ki so se zatekli v gozdove in močvirja. Duhovniki so ostali sredi trpečega naroda in opravljali svoje poslanstvo. Najbolj požrtvovalno se je izkazal sv. Andrej Bobola. Ko so ga ujeli kozaki, kljub trpinčenju ni hotel odpasti od Cerkve in je raje umrl mučeniške smrti. Zaradi tega je bil letos proglašen za svetnika.

Njegovo truplo je ostalo nestrohnelo in ga je Cerkev prepeljala leta 1923 iz Moskve v Rim, kar so dovolili boljševiki zaradi tega, ker je sv. Oče za čas velike lakote v Rusiji leta 1921 priskočil ruskemu narodu na pomoč.

V Ljubljani so bili ostanki sv. Bobole prepeljani v cerkev Sv. Jožefa in zvečer zopet v slavnostnem sprevodu na kolodvor, da se vrnejo v svojo svobodno poljsko domovino.

Slovenski teden na Jesenicah je bila mogočna manifestacija slovenskega in katoliškega duha, ki priča, kako klen je Gorenjec, kako čvrsto priraščen k narodni celoti in kako obsežno je njegovo kulturno poslanstvo.

Obletnica smrti Rudolfa Dolinarja. Eno leto je preteklo od tistega dne, ki je vzdramil vso Slovenijo in odmeval širom Jugoslavije, od dneva, ki je zahteval žrtev prepričanja, smrt akademika Rudolfa Dolinarja, ko je takrat JNS priredila po Sloveniji vrsto političnih potovanj, so se Slovenci uprli nakanam nasprotnikov slovenskega naroda. Skupina, ki je bila prideljena predsedniku JNS Petru Živkoviću je počakala slovenske akademike v zasedi in jih napadla s koli, noži in revolverji. Kot žrtev spopada je padel akademik Rudolf Dolinar, zaboden z nožem v hrbet. V mladi pšenici blizu Prihove je izdihnil svojo dušo. Na dan obletnice njegove smrti so sklenili slovenski akademiki postaviti spomenik, ki naj priča, da je bila 8. junija 1937 z enim sunkom zadeta slovenska celota — slovenska skupnost.

Drugod

Na daljnem vzhodu hoče japonska vlada za vsako ceno še letos izvesti svoje načrte in se polastiti glavnih komunikacij na Kitajskem, da bi prisilila Kitajce h kapitulaciji in preprečila, da bi se vojna zavlekla preko zime. Japonci se bojijo, da jih ne bi v zadnjem trenutku, ko bodo izčrpani, napadli boljševiki.

Zaenkrat hočejo Japonci onemogočiti zbiranje kitajske armade vzdolž železniške proge Peking—Hankov, kjer je zamišljena nova kitajska obrambna fronta; obenem hočejo z neprestanimi letalskimi napadi na kitajska mesta izzvati paniko, da bo zlomljen kitajski odpor predno prično Japonci z glavnim navalom in predno izkrcajo svojo ekspedicijsko armado, ki je že na potu.

Strahotna bombardiranja železniške proge od Kantona do Hankova in samega milijonskega mesta Kanton, na katero so vrgli Japonski bombniki že na tisoče težkih eksplozivnih in vžigalnih bomb, povzročajo pravcati pokolj med vojaštvom in civilnim prebivalstvom. Kanton je doživel že okoli 20 letalskih napadov, ki so zahtevali na desettisoče žrtev in napravili strahovita razdejanja.

Kitajska vlada je bila prisiljena, da se seli iz Hankova v Sauglim in druge kraje južne Kitajske. Mesto Kanton leži že precej na jugu in je tam sedaj zavladala velika vročina. Ker še ni bilo mogoče pokopati vseh mrličev, se je že pojavila kolera. Po mestu še vedno leži na stotine trupel, ki širijo neznosen smrad. Ljudstvo je deloma pobegnilo iz mesta in skuša najti zavetja v okolici. Zaradi uničenja prometnih sredstev trpi dovoz hrane, vsled česar muči nesrečni kitajski narod poleg ostalih strahot vojne tudi še lakota.

Napetost med Nemčijo in Češkoslovaško je sicer nekoliko popustila, ali so se v zadnjem času še dogajali incidenti. Boljševiki se z vsemi silami trudijo, da bi izrabili spor med ČSR in Nemčijo zato, da bi se zanetila krvava vojska. Incidente povzročajo agenti sovjetske Rusije, ki jih v ČSR kar mrgoli in ki hočejo v Podonavju ustvarjati španske razmere. Ker krinka »ljudske fronte« več ne vleče, so se Sovjeti preoblekli v drugo šemo. Njih novo geslo je: »Za obrambo slovanstva«! Vendar se slovanski narodi ne dajo preslepiti, ker vidijo, da stojé za slovansko krinko te propagande židovski boljševiki, ki so v 20 letih vladanja nad slovanskim ruskim narodom dokazali, koliko jim je v resnici do slovanstva, ko trohni na milijone ruskega naroda v koncentracijskih taboriščih ob Ledenem morju in v Sibiriji.

Danes pač boljševikom noben resen človek ne gre več na limance, kakor kvečjemu kakšni rdeči politikanti iz »Delavske politike«. Razvoj dogodkov vedno bolj dokazuje, da je bil odgovor, ki smo ga »Del. politiki« dali v predzadnji številki našega lista, popolnoma pravilen....

BELEŽKE

Politikanti z dvojno moralo

Pucova, nikoli pa ne slovenska »Slovenska beseda« s katero si krajšajo čas razni, ki jim je politika v prosto zabavo, igra vlogo nekakšne matere, ki deli žegne in odpustke enim, pokoro drugim. Pokore je »Slovencu«, »Domoljubu« in »Slovenskemu delavcu« že toliko naložila, da so v resnih skrbeh ali se bodo mogli poboljšati in začeti novo življenje, predno bodo mamo »Slovensko besedo« v grob položili. Ne verjamemo, kajti vsi trije otroci so presneto trmasti, posebno pa še, ker ne vidijo pri kruti mami, da bi bile pri njej besede vedno tudi dejanja.

Našim trem otrokom ni, da bi mami »Slovenski besedi« levite peli, ker so resnejši, škoda je pa tudi denarja, ki pa mami preglavic ne dela, za papir in svinec, da bi vsak dan lahko šla v svet posebna izdaja, ki bi fotografirala le »pucovanje« na ljubljanskem rotovžu, da o drugem ne bi govorila.

Mama »Slovenska beseda« le pridna bodi, saj veš, da večkrat le otroci narede prezgodaj sive lase.

TOPLA ZAHVALA.

Delavska knjižnica slovenskega Jugorasa je izdala brošuro pod naslovom »Bodi luč«, javna izpoved bivšega brezbožnika. Delo je napisal Kauer Alfonz iz Insbrucka, v slovenščino pa prestavil g. Janez Kalan. Knjižica kot taka nima prav nobene zveze z Jugorasom, zato je prav nepotrebna reklama na platnicah za izdajateljico in njeno knjižnico. Zaradi tega sicer dobra knjižica prej izgubi na vrednosti, kot pa pridobi. Tako je zapisala v predzadnji številki »Delavska pravica«.

Videti je, da DP večkrat prime onemogla jeza in v tej mlati po vsem kar ni katoliško in marksistično obenem. Vprašanje je ali bi sploh »Del. pravica« kaj napisala o imenovani brošuri, če ne bi umetnik na platnicah upodobil znak ZZD. Najbrže bi tiho šla preko brošure, ki JSZ močno tolče po obrazu in poziva vse k popolnemu katoličtvu in ne k katoliškemu marksizmu, ki je absurd.

Za pametne so prozorne besede »Del. Pravice« o »Bodi luč« reklama, ki je tudi prispevala, da je knjižica po mesecu dni v večini razprodana, tudi med člani JSZ. Zahvaljujemo se in toplo priporočamo.

Pojavili so se tudi glasovi, da hoče ČSR povišati svoj stalni vojaški kader na 300 tisoč mož in vpeljati 3 letni vojaški rok; vendar še ni gotovo, ali bo do tega prišlo.

V ČSR bo mir le tedaj, ko bo dobil vsak svoje: Slovaki in Sudetski Nemci svoje narodne ozir. manjšinske pravice, boljševiki pa brco...

Španska državljanska vojna še vedno besni dalje. Na teruelskem bojišču nadaljujejo nacionalisti s svojimi napadi; enako se nadaljujejo boji na katalonskem bojišču in so nacionalisti zajeli precej rdečih miličnikov.

Radi bombardiranja nevojaškega ljudstva bo posredovala sv. Stolica pri vladi generala Franca, da preneha z letalskimi napadi na mirno prebivalstvo. Po naročilu sv. Očeta papeža Pija XI. je izjavil kardinal Pacelli nacionalistični vladi, da sveta Stolica obžaluje napade na civilno prebivalstvo. Protest papeškega nuncija bo sledil neodvisno od vzporednih demarš britanske in francoske vlade.

Zadnje čase je bilo bombardirano po nekih »nepoznanih« bombnikih francosko ozemlje blizu španske meje. Kakor so ugotovili, gre za letala, ki so prišla iz Barcelone. Ta okoliščina razkrinkuje izzivalni naklep, ki so ga skovali moskovski vodeči elementi, da bi napade podtaknili generalu Francu in tako onemogočili pogajanja, ki jih namerava Francija začeti z generalom Francom, da si zagotovi razna jamstva in predpravice v nacionalistični Španiji.

PO SVETU

Poljski dijaki so objavili proglas, v katerem je začrtan program poljske mladine v borbi proti židovskemu vplivu. Zahtevajo, da židje ne smejo biti v državni ali občinski službi in naj se odvzame poljsko državljanstvo vsem Židom v kolikor so si ga pridobili po letu 1918.

Svetovni letalski rekord je postavil nemški general Udet. Z lovskim letalom je dosegel brzino 634 km na uro. Drugo nemško letalo se je dvignilo s tovorom 5000 kg 9312 m visoko.

Hud poraz so zopet doživeli francoski komunisti s tem, da je francoski parlamentarni odbor za zunanje zadeve odklonil njihov predlog, ki poziva vlado, naj ne zapre pirenejske meje za dovažanje vojnih potrebščin v rdečo Španijo. Razen tega misli londonski odbor za nevmešavanje odpoklicati iz Španije vse tuje prostovoljce. Francoska vlada pa hoče proti volji komunistov nadaljevati pogajanja z Italijo. Najbolj so se pa osmešili komunisti pred sodiščem. Francoski komunistični list »Humanité« je tožil J. Dorioa, ker je ta trdil, da je list prejemal denar iz Moskve. Neki bivši komunistični vodja je kot priča na jezo komunistov potrdil navedbe Dorioa, da je dobivala »Humanité« po 5—6 milijonov frankov letno iz Moskve. Zato torej imajo denarja dovolj!

Japonska policija je zaprla 1400 komunistov, ki so se vrinili celo v rodoljubne in verske organizacije.

Srednjeameriška država Guatemala je izstopila iz Društva Narodov.

V Južnoafriški republiki je izbruhnil hud spor med Angleži in Buri.

V švicarskem okrožju Uri so prepovedali komunistične ustanove.

Sovjetska policija je odkrila novo vojaško zaroto proti samodržcu Stalinu v severnem Kavkazu, kamor je hotel oditi na počitnice. Radi teh dogodkov si je Stalin premislil in bo v poletju ostal kar v Moskvi, kjer ga straži izbrana garda.

Za obrambo proti letalski vojni se pripravljajo na Angleškem. Izučenih že imajo 125.000 oseb za reševanje v primeru plinskega napada. Nad 11.000 zdravnikov, 1300 zobozdravnikov in 22.000 bolničarjev in bolničark je že končalo tečaj za letalsko obrambo. Razdelili so že 300.000 plinskih mask in sedaj dele maske v vseh pokrajinah države — za vsak slučaj.

Angleški kralj Jurij bo obiskal dne 26. junija Pariz, kjer ga bodo svečano sprejeli francoski državniki. Pariz se že pripravlja na veličasten sprejem. Francoska policija je zavzela stroge varnostne ukrepe, da ne bi prišlo do neljubih incidentov za časa bivanja angleškega kralja v Parizu.

Strašna eksplozija se je dogodila v postaji Pierretite na francosko-španski meji. Rdeči so skušali iz Francije vtihotapiti v Španijo večjo količino iperita. Iperit je zelo občutljiv in ker je v teh krajih zavladala velika vročina, se je iperit vnel in eksplodiral. Škoda je velika.

Na Soči nameravajo Italijani zgraditi velike elektrarne. Električna centrala v Dobrih, ki jo že grade, stoji na ogromni skali, vsekani v goro. Bo to najmodernejša centrala v Evropi.

Francoski socialisti so se razdvojili. Do razkola je prišlo na kongresu v Rouanu. Levica se ni strinjala s politiko Leona Bluma in je ustanovila lastno »socialistično delavsko-kmečko stranko«.

Zedinjene države Amerike so prišle do prepričanja, da morajo tvorno sodelovati pri zgraditvi novega pravnega reda in opominjati Evropo, da se ne bo spuščala v nepremišljene vojne.

Mednarodni urad dela v Ženevi je izdal svoje poročilo o svetovnem gospodarstvu. Poročilo pravi, da se čuti splošno težko ozračje, ker dobrine ne služijo več svojemu namenu, ampak jih človek umetno pretvarja v sredstva uničenja. Sedanja pot, po kateri hodi človeštvo, vodi v katastrofo.

V Berlinu je odprta mednarodna rokodelska razstava, katere se je udeležilo skoro 30 držav, med njimi tudi Jugoslavija.

Črnomorsko rusko vojno brodovje bo odplulo v Sredozemsko morje na obisk v Carigrad, Valencijo in Barcelono. Zaradi tega se mednarodni krogi bojé, da ne bi prišlo do novih komplikacij.

Naše narodno gospodarstvo v aprilu 1938

(Po statistiki OUZD-a v Ljubljani.)

Konjunkturni napredek delavske zaposlenosti znaša v aprilu 1938 +6.522 delavcev ali +7.28%. Zaposlenost je napredovala zlasti v sledečih industrijah, in sicer: v gozdno-žagarski za +1.358 delavcev, v stavbstvu za +826 del., v tekstilni industriji za +666 del., v industriji za predelovanje lesa za +479 del., pri občinskih delih za +402 del. itd. itd. Konjunkturni padec zaposlenosti izkazuje samo pet industrij, vendar ni ta padec nikjer pomembnejši.

Sezijski napredek delavske zaposlenosti znaša v tem mesecu +3.830 delavcev. V sezijskem pogledu je v prvi vrsti napredovala stavbna industrija z mesečnim prirastom +2.659 delavcev, industrija kamenja in zemlje (opekarne, kamnolomi itd.) +714 delavcev, gradnje železnic, cest in vodnih zgradb (javna dela) +239 delavcev, oblačilna industrija +205 del., itd. itd. Vidnejši sezijski padec izkazujeti le: gozdno-žagarska industrija —116 delavcev in trgovina —106 delavcev.

Podrobnejši pregled o razvoju nekaterih industrij v konjunkturnem in sezijskem pogledu daje sledeča tabela:

Industrijske skupine	Povprečno štev. zav. delavcev v IV. 1938	Prirast »+« ozir. padec »—« od aprila 1937 absolutno	v %	marca 1938 absolutno	v %
Poljedelstvo	590	+ 23	+ 4.06	+ 3	+ 0.51
Zasebna prometna podjetja	1.018	+ 173	+20.47	+ 64	+ 6.71
Rudarstvo	30	— 3	— 9.09	+ 8	+36.36
Industrija kamenja in zemlje	5.025	+ 386	+ 8.32	+ 714	+16.56
Kovinska industrja	7.737	+ 467	+ 6.42	+ 33	+ 0.45
Kemična industrija	2.333	+ 349	+17.59	— 12	— 0.51
Tekstilna industrija	16.299	+ 666	+ 4.26	— 56	— 0.34
Industrja papirja	1.874	— 58	— 2.75		
Predelovanje kože in njenih surovin	3.166	+ 209	+ 7.07	+ 13	+ 0.41
Gozdno-žagarska industrija	7.963	+1358	+20.56	— 116	— 1.44
Industrija tobaka	822	+ 29	+ 3.66	+ 26	+ 3.27
Gostilne, kavarne, krčme itd.	3.091	— 39	— 1.25	+ 9	+ 0.29
Oblačilna industrija	5.317	+ 218	+ 4.28	+ 205	+ 4.01
Gradnje železnic, cest itd.	2.767	+ 329	+13.49	+ 239	+ 9.45
Gradnje nad zemljo	6.079	+ 826	+15.72	+2659	+77.75
Grafična industrija	1.223	+ 38	+ 3.21	+ 24	+ 2.00
Občinski obrati	2.577	+ 402	+18.48	+ 40	+ 1.58
Trgovina	3.437	+ 38	+ 1.12	— 106	— 2.99
Hišna služinčad	9.273	+ 255	+ 2.83	— 35	— 0.38
Skupaj	**80.621**	**zavarovancev** (izvzete so nekatere stroke)			

List izdaja za konzorcij: Preželj Franc, Ljubljana. — Urejuje Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misij. tisk.: A. Trontelj, Groblje.